

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Державного вищого
навчального закладу

«Донбаський державний
педагогічний університет»

преф. Омельченко С.О.

«16» серпня 2024 р.

ВИТЯГ

**з протоколу № 10 розширеного фахового семінару
кафедри теорії і практики початкової освіти Державного вищого
навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»
від 20.06.2024 року**

НА ЗАСІДАННІ ПРИСУТНІ: Гаврілова Л.Г. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики початкової освіти; **Хижняк І.А.** – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету ПТПО; **Вікторенко І.Л.** – доктор педагогічних наук, професор; **Бескорса О.С.** – доктор педагогічних наук, професор; **Ішутіна О.Є.** – кандидат педагогічних наук, доцент; **Лобачова І.М.** – кандидат філологічних наук, доцент; **Ляшова Н.М.** – кандидат педагогічних наук, доцент; **Пашко Л.В.** – кандидат філологічних наук, доцент; **Помирча С.В.** – кандидат філологічних наук, доцент; **Федь І.Є.** – кандидат педагогічних наук, доцент; **Хвещевська О.О.** – кандидат педагогічних наук, доцент; **Меркулова Ю.Ю.** – завідувач лабораторії.

ЗАПРОШЕНІ: Омельченко С.О. – доктор педагогічних наук, професор, ректор ДДПУ; **Набока О.Г.** – доктор педагогічних наук, професор, перший проректор ДДПУ; **Чайченко С.О.** – доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи ДДПУ; **Топольник Я.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки вищої школи ДДПУ; **Шульга Т.В.** – кандидат педагогічних наук, завідувач аспірантури ДДПУ.

Головуючий на засіданні: доктор педагогічних наук, професор, декан факультету ПТПО **Хижняк І.А.**

Секретар засідання: кандидат педагогічних наук, доцент **Хвещевська О.О.**

Рецензенти:

Топольник Яна Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки вищої школи.

Гаврілова Людмила Гаврилівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики початкової освіти.

Вікторенко Ірина Леонідівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії та практики початкової освіти.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Про рекомендацію до захисту докторської дисертації **Ішутіної Олени Євгенівни «Теоретичні і методичні засади формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів»**, поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Роботу виконано в ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Міністерство освіти і науки України.

СЛУХАЛИ:

1. Головуючу на розширеному фаховому семінарі кафедри теорії і практики початкової освіти – доктора педагогічних наук, професора, декана факультету початкової, технологічної та професійної освіти ДДПУ **Хижняк І.А.**, яка повідомила, що Ішутіна Олена Євгенівна народилася 30 серпня 1984 року в місті Слов'янськ Донецької обл.

У 2006 році закінчила з відзнакою Слов'янський державний педагогічний університет за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Українська мова і література та мова і література (англійська)» та здобула кваліфікацію вчителя української мови і літератури, англійської мови та зарубіжної літератури.

З жовтня 2005 р. по лютий 2010 р. працювала статистом навчального відділу Слов'янського державного педагогічного університету.

З травня 2010 по лютий 2012 р. працювала секретарем-друкаркою факультету підготовки вчителів початкових класів Слов'янського державного педагогічного університету.

Упродовж 2012 р. працювала старшим лаборантом кафедри теорії і практики початкової освіти Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ).

З листопада 2012 р. по жовтень 2015 р. навчалась в аспірантурі на кафедрі теорії і практики початкової освіти Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ).

2 червня 2017 року на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 12.112.01 для захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» успішно захистила дисертацію за темою: «Формування лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови в процесі фахової підготовки» зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (диплом ДК № 044689 від 11 жовтня 2017 року).

3 листопада 2013 р. по серпень 2017 р. працювала на посаді асистента кафедри теорії і практики початкової освіти.

3 вересня 2017 р. по грудень 2017 р. працювала на посаді старшого викладача кафедри теорії і практики початкової освіти.

З 01 січня 2018 р. дотепер працює на посаді доцента кафедри теорії і практики початкової освіти.

Загальний науково-педагогічний стаж роботи у ВНЗ – 11 років.

За темою дисертаційної роботи опубліковано 55 наукових праць (29 – одноосібних), із яких: 4 монографії (1 – одноосібна, 3 – колективні); 4 навчально-методичних посібники; 18 статей у провідних фахових наукових виданнях України; 7 статей у періодичних виданнях зарубіжних країн та виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз Web of Science і Scopus; 23 публікації в інших виданнях, збірниках наукових праць.

На високому науково-теоретичному та навчально-методичному рівні викладає дисципліни «Методика навчання української мови», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)».

Бере участь реалізації міжнародних проєктів, у роботі наукових семінарів кафедри, у методичному забезпеченні навчального процесу на кафедрі, керує науково-дослідною роботою студентів. Користується повагою серед колег і здобувачів вищої освіти.

2. Ішутіна О.Є., яка виклала основний зміст дисертації «Теоретичні і методичні засади формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів» та загальні висновки, що були здобуті в результаті здійсненого нею дослідження.

Ішутіна О.Є.: Шановна голово, шановні колеги, присутні. Дозвольте стисло представити результати нашого дослідження.

З останніх десятиліть ХХ ст. Україна перебуває в процесі розбудови громадянського суспільства, утвердження демократичних цінностей, що відкриває шлях до гідної інтеграції серед європейської спільноти, сприяє відродженню української нації та закономірно ініціює трансформації в різних галузях життєдіяльності, включно з освітньою сферою. Реформаційні процеси в освіті зумовлюють нагальну потребу в педагогах новітнього покоління, які б поєднували високий рівень фахової компетентності та професійної культури з прагненням і готовністю працювати в інноваційному середовищі. Водночас майбутні вчителі мають вирізнятися розвиненими креативними здібностями, дослідницькими вміннями, духовно-моральними якостями, енциклопедичними знаннями, ініціативністю, конкурентоспроможністю на світовому рівні, вправністю у використанні інформаційних ресурсів та цифрових пристроїв, схильністю до рефлексивної практики й неперервного самовдосконалення, спроможністю виховувати молоде покоління, здатне креативно мислити,

нетрадиційно підходити до життєвих ситуацій, виявляти пізнавальну активність та ініціативність.

Усе це окреслено в нормативних освітянських документах, що активно напрацьовувалися останніми десятиліттями різними урядовими інституціями:

Євроінтеграційні процеси, активне впровадження європейських норм та стандартів у освіті та науці, що наразі є ключовим вектором реформаційних процесів вітчизняної освіти, вимагає врахування основних положень нормативно-правових документів Ради Європи та Європейської Комісії, що мають здебільшого рекомендаційний характер, однак виступають орієнтирами розвитку сучасного суспільства.

Проблеми становлення і розвитку медіаосвіти на різних ланках освітньої системи досить широко висвітлені в дослідженнях вітчизняних та іноземних учених. Безумовно, здійснені наукові розвідки, спрямовані на вивчення особливостей застосування медіаосвітніх технологій у фаховій підготовці, з'ясування їхньої сутності, змісту, основних компонентів, функцій, розроблення методик та концепцій їх упровадження в освітній процес, є цінними для цього дослідження, проте проблема формування медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів необхідного комплексного вирішення в науковій площині наразі не отримала.

Результати наукових пошуків дали змогу зафіксувати низку суперечностей, що виникають між вимогами суспільства до підготовки майбутніх учителів початкових класів та результатами їхньої професійної підготовки в закладах вищої освіти України.

Необхідність вирішення означених суперечностей, об'єктивна потреба й соціальна значущість якісної підготовки майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності обумовили вибір та актуальність теми дослідження – «Теоретичні і методичні засади формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів».

Науковий апарат дослідження представлено на слайдах, тому дозвольте не називати його компоненти.

Відповідно до предмета і мети дослідження визначено **низку завдань**, на вирішення яких ми спрямували свої зусилля у науково-дослідній роботі.

Вирішуючи **перше завдання**, зазначимо, що результати вивчення нормативних документів, філософських, психолого-педагогічних, медіазнавчих наукових і методичних праць засвідчують, що попри значну кількість робіт, пов'язаних із медіаосвітою, понятійно-термінологічний апарат цього поля досліджень наразі не було систематизовано. У процесі наукового пошуку було уточнено й адаптовано під потреби дослідження визначення таких понять: «медіа», «масмедіа», «цифрові медіа», «медіатизація», «медіаконвергенція», «кросмедіа», «трансмедіа», «медіапродукт», «медіатекст», «медіапедагогіка», «медіадидактика», «медіавиховання», «медіаосвіта», «медіакультура», «медіакомпетентність», «медіаграмотність». Усі ці концепти належать до

семантичного поля «медіа» й можуть бути узагальнені в таких тематичних групах: базові, ресурсні, освітньо-процесуальні, освітньо-результативні.

Унаочнення кореляцій між визначеними поняттями схематично представлено на слайді.

Під час реалізації **другого завдання**, було досліджено роль і значення медіаосвіти як актуального компонента реформи «Нова українська школа», визначено особливості її впровадження на рівні початкової освіти, досліджено нормативні, змістові та ресурсні характеристики інтеграції медіаосвіти в освітній процес початкової школи. Зокрема, з'ясовано, що формування медіаграмотності та медіакомпетеності здобувачів початкової освіти є наскрізною темою, органічно інтегрованою в усі освітні галузі відповідно до нормативних документів. Від учителя початкових класів вимагається постійне впровадження медіаосвіти на уроках з усіх освітніх галузей, але насамперед – мовно-літературної, інформатичної, мистецької, громадянської та історичної галузей.

Проведений аналіз інтеграції медіаосвітнього компонента в підручниках для початкових класів дозволяє зробити висновок, що спроби такої інтеграції наявні, однак вони є недостатньо системними та комплексними. Незважаючи на використання окремих візуальних матеріалів із медіапродуктами, зокрема завдань, що передбачають спостереження, аналіз, створення простих медіапродуктів, загалом у підручниках елементи медіаосвіти представлені доволі побіжно і фрагментарно. Тому констатуємо нагальну потребу в більш системній та збалансованій інтеграції медіаосвітніх завдань у змісті майбутніх підручників для початкової школи з усіх предметів відповідно до визначених освітніх цілей.

Через це в освітній практиці виникає очевидна потреба самостійного добору чи розроблення вчителем завдань, спрямованих на роботу з медіапродуктами задля досягнення всього кола обов'язкових та очікуваних результатів навчання в початковій школі. Частково цю проблему можуть вирішити навчально-методичні посібники, які пропонують методичні поради для вчителів щодо інтеграції медіаосвіти в навчання учнів початкових класів різних предметів. Однак вочевидь, що розв'язання цієї проблеми має бути комплексним, що вимагає відповідної підготовки вчительських кадрів, здатних ефективно формувати в здобувачів початкової освіти навички критичного сприйняття, аналізу та створення медіапродуктів уже під час навчання у ЗВО. Опанування теоретичних та практичних засад медіапедагогіки має стати невід'ємною складовою фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів або у формі окремого освітнього компонента або через включення відповідних розділів до змісту всіх фахових методик початкової школи.

Аналіз нормативних документів європейських країн у сфері медіаосвіти свідчить, що Україна рухається в одному руслі із загальноєвропейськими

тенденціями, визнаючи пріоритетність впровадження медіаосвіти в контексті сучасних викликів і потреб суспільства.

Загалом, в Україні медіапедагогічний компонент у підготовці майбутніх учителів початкових класів все ще перебуває на етапі становлення та розвитку. Більшість закладів вищої освіти вже запровадили вибіркові курси з цієї тематики, проте обов'язкові навчальні дисципліни з медіапедагогіки зустрічаються не так часто. Задля виявлення практичних особливостей організації медіаосвіти майбутніх педагогів у ЗВО України було проведено аналіз 40 освітніх програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта щодо наявності в них обов'язкових чи вибіркових освітніх компонентів медіаосвітньої та медіапедагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Аналіз наведених даних переконливо доводить, що в більшості ЗВО відсутні обов'язкові дисципліни, безпосередньо пов'язані з медіапедагогікою/медіаосвітою. Лише 8 ЗВО мають такі обов'язкові курси. Водночас досить значна кількість ЗВО пропонують вибіркові дисципліни з медіаосвіти. Більшість цих курсів належать до ОК широкого чи загальноуніверситетського вибору студента, що вказує на те, що вірогідність залучення всіх здобувачів освіти спеціальності 013 Початкова освіта до вивчення запропонованих ОК є доволі низькою.

Як видно зі співвідношення між ОК медіаосвітнього і медіапедагогічного спрямування, у підготовці майбутніх фахівців зі спеціальності 013 Початкова освіта значно переважають медіаосвітні курси, натомість дисциплін з медіапедагогіки обмаль як в обов'язкових, так і у вибіркових ОК, що свідчить про більший акцент на розвитку медіакомпетентності майбутніх вчителів початкових класів порівняно з підготовкою їх до медіапедагогічної діяльності.

Під час розв'язання **третього завдання** узагальнення змісту понять «медіакомпетентність», «медіапедагогічна компетентність» та здійснений аналіз особливостей професійної діяльності вчителів початкових класів дозволили розтлумачити поняття *«медіапедагогічна компетентність вчителя початкових класів»* як метапредметний компонент його професійної компетентності, інтегровану здатність педагога ефективно здійснювати освітній процес у початковій школі та в умовах неформальної освіти на засадах критичного осмислення медіаконтенту, дотримання етичних норм медіаспоживання та медіаторчості, створення безпечного медіаосвітнього середовища, що передбачає цілеспрямоване і методично виважене застосування різноманітних медіаресурсів та медіадидактичних підходів у навчанні, вихованні й розвитку здобувачів початкової освіти.

За результатами аналізу структурно-компонентного складу досліджуваного феномена встановлено, що медіапедагогічна компетентність учителя початкових класів увиразнюється в трьох основних компонентах: медіакомпетентності / медіакультури, медіадидактичній компетентності і

медіавиховній компетентності. Кожен із компонентів медіапедагогічної компетентності є особистісним утворенням педагога і включає певне коло мотиваційних, діяльнісних і когнітивних складників, що формуються упродовж загальноосвітньої та фахової підготовки майбутнього учителя початкових класів.

Щодо четвертого завдання було розроблено й теоретично обґрунтовано систему формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів як цілісну, керовану взаємодію блоків, що перебувають у тісному взаємозв'язку та взаємозалежності, утворюючи динамічну єдність, спрямовану на досягнення спільної мети – підвищення рівня сформованості медіапедагогічної компетентності сучасного вчителя початкових класів, що дозволяє йому інтегрувати медіаосвітні принципи та технології у викладання різних дисциплін, забезпечуючи цілісність та ефективність освітнього процесу в умовах інформаційно насиченого цифрового середовища

Систему формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів було змодельовано як множину взаємопов'язаних блоків:

- концептуально-методологічного, утвореного сукупністю та взаємодією мети й завдань, концептуальних підходів і чинників, методологічних підходів, принципів навчання;

- змістового, який вміщує визначення та структурування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів; навчально-методичне забезпечення, педагогічні умови реалізації спроектованої системи формування педагогічного феномена медіапедагогічної компетентності фахівців спеціальності 013 Початкова освіта;

- технологічного, до складу якого ввійшли форми навчання (формальна і неформальна) та методи (загальнодидактичні та специфічні);

- результативно-оцінного, що складається із критеріїв, показників, рівнів, діагностичного інструментарію вивчення медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Під час розв'язання п'ятого завдання педагогічні умови формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів визначаємо як сукупність певних обставин, що свідомо створюються в педагогічній діяльності і сприяють підвищенню рівня досліджуваного педагогічного феномена на основі широкого використання медіапродуктів. Визначені педагогічні умови представлено на слайді,

Перша педагогічна умова передбачала комплексний і послідовний підхід до використання різноманітних медіапродуктів на всіх етапах та в різних формах навчання. Так, у формальній освіті обов'язковою була інтеграція роботи з медіапродуктами в навчальні дисципліни, зокрема: включення медіапродуктів як ілюстративного та інформаційного матеріалу до лекцій, семінарів, практичних занять, використання медіапродуктів для створення проблемних

ситуацій, обговорення та аналізу; розробка навчальних завдань та проєктів, пов'язаних із аналізом, критичним осмисленням та створенням медіапродуктів.

Друга педагогічна умова передбачала системну поетапну інтеграцію медіапедагогічних елементів у навчальні дисципліни психолого-педагогічного і методичного циклів цієї програми. Це забезпечує формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів у комплексі з іншими ключовими і предметними компетентностями.

Третя педагогічна умова передбачала впровадження спеціалізованої дисципліни, присвяченої питанням медіаосвіти та медіапедагогіки в початковій школі. Цей ОК мав бути обов'язковим для всіх студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» і забезпечувати ґрунтовну теоретико-практичну підготовку з медіапедагогічної тематики.

Четверта педагогічна умова передбачала комплексний підхід до формування двох взаємопов'язаних складових професійної підготовки вчителя – особистісної медіакомпетентності / медіакультури та професійної медіапедагогічної компетентності, шляхом інтеграції окремих тем з медіаосвіти в освітні компоненти базової підготовки, починаючи з першого року навчання і створюючи міцний фундамент для подальшої медіапедагогічної підготовки майбутніх фахівців.

П'ята педагогічна умова передбачала організацію різноманітних позанавчальних заходів, спрямованих на поглиблення знань та обмін досвідом у сфері медіаосвіти та медіапедагогіки з урахуванням провідного європейського досвіду. Реалізація цієї педагогічної умови відбувалась насамперед у межах імплементації проєкту Жан Моне Модуль програми Еразмус+ «Європейські практики медіаосвіти».

Вирішення шостого завдання потребувало впровадження розробленої системи медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів відповідно до визначених етапів (медіакомпетентнісного, медіадидактичного, медіавиховного і медіапедагогічного), з використанням едукативних, дослідницьких і колаборативних методів навчання.

Аналіз результатів діагностичних заходів контрольному етапі педагогічного експерименту засвідчив наявність позитивної динаміки змін рівневих характеристик вияву показників сформованості медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів в експериментальній групі, що виявилися значно вищими за показники здобувачів контрольної групи.

Проведене дослідження не претендує на вичерпність. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у модернізації медіапедагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів в умовах медіатизації освіти; удосконаленні контентного забезпечення процесу формування медіапедагогічної компетентності, зокрема засобами цифрових освітніх ресурсів тощо.

Доповідь закінчено. Дякую за увагу.

Дисертантка відповіла на запитання.

Доктор педагогічних наук, професор Набока О. Г.: Які міжнародні організації займаються розвитком медіаосвіти? Чи є у Вас особистий досвід участі в міжнародних медіаосвітніх проєктах?

Ішутіна О.Є.: Дякую за запитання. На міждержавному рівні в межах ЄС є організації та програми, які відіграють важливу роль у розвитку медіаосвіти в Європі і світі. Це зокрема: Європейська цифрова медіаобсерваторія, яка забезпечує актуальну інформацію та аналіз щодо цифрового медіаландшафту Європи. Європейська платформа регуляторних органів, що забезпечує форум для обговорення і співпраці з питань медіарегулювання, важливих для медіаосвіти й медіапедагогіки.

Асоціація медіа та навчання (MLA) спрямована на розвиток освіти шляхом стратегічного використання медіа та цифрових технологій. Вона є майданчиком для обміну кращими практиками, інноваціями та ресурсами у використанні медіа в освітньому процесі.

Erasmus+ і «Горизонт Європа» – це програми ЄС, що сприяють обміну знаннями та практиками в медіагалузі, фінансують дослідницькі проєкти, в тому числі ті, що стосуються медіаосвіти, медіаграмотності та цифрових навичок для майбутнього суспільства.

Щодо другої частини питання, то так, разом з колегами нашого університету 2019 р. я брала участь в другій хвилі проєкту уряду Великої Британії IREX «Вивчай і розрізняй: інфомедійна грамотність», також на кафедрі теорії і практики початкової освіти реалізується проєкт Модуль Жана Моне за програмою Еразмус + «Європейські практики медіаосвіти», який я маю честь координувати.

Доктор педагогічних наук, професор Бескорса О.С.: У переліку специфічних методологічних підходів до формування медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів Ви виокремлюєте інтермедійний. Скажіть, будь ласка, у чому він полягає?

Ішутіна О.Є.: У контексті формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів інтермедійний підхід передбачає: розуміння медіапедагогічної діяльності як сфери інтеграції та взаємодії різноманітних медіа (друкованих, аудіовізуальних, цифрових, мережових тощо); формування у студентів уявлення про медіасередовище як поліканальний простір, в якому циркулює різноманітний медіаконтент; оволодіння вміннями застосовувати в освітньому процесі мультимедійні технології, що поєднують текст, звук, відео, анімацію, графіку; використання інтермедійних форм подачі навчального матеріалу (інтерактивних відео, медіапрезентацій, веб-квестів тощо); розвиток навичок створення медіапродуктів з використанням різних медіамов; формування здатності транслювати одне й те саме повідомлення

через різні медіаканали; критичне осмислення феномену медіаконвергенції та взаємовпливу різних медіа; вивчення прикладів інтермедійної взаємодії в культурі та мистецтві з метою творчого застосування в освітній сфері.

Отже, інтермедійний підхід орієнтує процес формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів на усвідомлення взаємозв'язків між різними медіа, розвиток умінь працювати в мультимедійному просторі та застосовувати інтермедійні форми в освітньому процесі початкової школи.

Доктор педагогічних наук, професор Хижняк І.А.: Поясніть, будь ласка, як виявлені Вами ієрархічні зв'язки між поняттями семантичного поля «медіа» можуть використовуватися в медіаосвітній практиці ЗВО.

Ішутіна О.Є.: Дякую за запитання. Виявлені ієрархічні зв'язки між поняттями семантичного поля «медіа» можуть використовуватися в медіаосвітній практиці закладів вищої освіти (ЗВО) різними способами: зокрема: для формування теоретичних знань, оскільки ієрархія понять допомагає студентам сформуванню чіткого розуміння термінології та понятійного апарату, який використовується в медіаосвіті, визначити місце та зв'язки між різними концептами; для структурування навчального контенту – виокремлені ієрархічні зв'язки допомагають логічно структурувати і систематизувати навчальний контент з медіаосвіти. Ієрархія понять може слугувати основою для розробки навчальних матеріалів з медіаосвіти, таких як підручники, навчальні посібники, мультимедійні презентації тощо. У контексті нашого дослідження концепти медіаосвітнього поля медіа, об'єднані в групи, увійшли до медіасловника вчителя початкових класів.

Доктор педагогічних наук, професор Омельченко С.О.: Скажіть, будь ласка, з якими труднощами Ви стикалися під час організації експериментальної роботи у форматі онлайн?

Ішутіна О.Є.: Дякую за запитання. Під час організації експериментальної роботи з формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів в онлайн-форматі найбільшою складністю стали технічні проблеми – нестабільний інтернет, збої в роботі платформ для відеоконференцій, труднощі з використанням онлайн-інструментів у деяких студентів. Також можемо зазначити про проблеми з концентрацією уваги і мотивацією в дистанційному форматі у частини студентів через відсутність безпосереднього контакту з викладачем і групою. Необхідність підготовки додаткових навчальних матеріалів, адаптованих для онлайн-формату. Проте належна підготовка та ретельне планування дозволили значною мірою подолати ці труднощі.

Доктор фізико-математичних наук, професор Чайченко С.О.: Традиційно структуру компетентності розглядають у єдності мотиваційного, когнітивного і діяльнісного складників. Визначена Вами структура медіапедагогічної компетентності відрізняється від традиційної. Чим Ви керувалися, виокремлюючи зазначені складники?

Ішутіна О.Є.: Дякую за запитання! Узагальнюючи результати наукових пошуків учених України та світу в ракурсі нашого дослідження вважаємо за доцільне виокремити в структурі медіапедагогічної компетентності три основних компоненти: медіакультура, медіадидактична та медіавиховна компетентності. Медіакультура є вищим щаблем медіафеноменів особистості, обґрунтованим у п.1.1., тому коло її показників включає всі аспекти здатності майбутнього вчителя ефективно взаємодіяти з медіа. Медіадидактична та медіавиховна компетентності обрано з огляду на визначення та структуру медіапедагогіки як базового поняття. Ці компоненти включають все коло педагогічних та методичних цінностей, знань та умінь педагога, пов'язаних із застосуванням медіа у освітньому процесі початкової школи та в умовах неформальної освіти дітей молодшого шкільного віку.

Дійсно, така структура компетентності відрізняється від традиційної, проте не суперечить їй, оскільки кожен із компонентів медіапедагогічної компетентності є особистісним утворенням педагога і включає певне коло мотиваційних, діяльнісних і когнітивних складників, що формуються упродовж загальноосвітньої та фахової підготовки майбутнього учителя, але сама така структура дозволяє краще виразити метапредметний характер медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Кандидат філологічних наук, доцент Лобачова І.М.: Одним із компонентів навчально-методичного забезпечення системи формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкової школи визначено інтерактивне лото «Інтерграйко. Медіаграмотність». Як саме і з якою метою Ви використовували цей засіб?

Ішутіна О.Є.: Дійсно, інтерактивне лото «Інтерграйко. Медіаграмотність» було розроблено як інтерактивний навчальний засіб відкритої структури, з урахуванням ігрових та інтегративних технологій і вимог Нової української школи.

Самостійне складання інтерактивного лото є методом самонавчання й саморозвитку в сфері медіаосвіти учнів початкових класів, створення позитивної мотивації до опанування медіаграмотності, адже замість нудного повторення правил їм пропонується цікава гра з елементами змагання. Під час складання лото учні закріплюють та актуалізують базових понять з медіаосвіти в ігровій інтерактивній формі, розвивають навички критичного мислення, безпечної та відповідальної поведінки в медіасередовищі. Інтерактивне лото

може використовуватися на уроках мовно-літературної чи соціальної і здоров'язбережувальної освітніх галузей.

В експериментальному навчання майбутніх учителів початкових класів ми використовували цей засіб на заняттях з курсів «Методика навчання української мови» і «Медіапедагогіка початкової школи» для вдосконалення навичок колаборації та комунікації під час обговорення медіадидактичного потенціалу гри, формування складників медіадидактичної компетентності під час моделювання освітнього процесу на уроках початкової школи з використанням лото, ділової гри, взаєморефлексії.

Кандидат педагогічних наук, доцент Хвасцевська О.О.: Ключовим поняттям дослідження є «медіапедагогічна компетентність». Скажіть, будь ласка, наскільки це поняття є новим у науці?

Ішутіна О.Є.: У контексті світової науки поняття «медіапедагогічна компетентність» є відносно новим. Воно виникло внаслідок швидкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та їх широкого впровадження в освітній процес і медіатизації сучасної освіти.

Термін «медіапедагогічна компетентність» виник наприкінці ХХ століття, коли дослідники почали вивчати вплив медіа на освіту та необхідність підготовки педагогів до ефективного використання медіаресурсів. Найбільш характерним він є для досліджень німецьких науковців у сфері медіа. У вітчизняному науковому полі значна кількість дослідників послуговуються терміном «медіакомпетентність учителя», при цьому доповнюючи його медіапедагогічним компонентом (здатність навчати за допомогою медіа, про медіа – тобто розвивати медіаграмотність учнів), що за своєю суттю наближує його до розуміння медіапедагогічної компетентності вчителя. що може, на нашу думку, призводити до викривлення розуміння сутності цих двох феноменів.

В контексті нашого дослідження вважаємо, що медіапедагогічна компетентність є хоч і менш вживаним, але коректнішим терміном, оскільки підкреслює комплексний підхід до підготовки сучасного вчителя не лише як користувача медіа, а й як медіапедагога, здатного навчати медіаграмотності.

Кандидат філологічних наук, доцент Помирча С.В.: На базі яких закладів вищої освіти проводилося експериментальне впровадження системи формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів?

Ішутіна О.Є.: Результати дослідження впроваджено в освітній процес таких закладів вищої освіти України: Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет», Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, Українського державного університету імені Михайла

Драгоманова, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради».

Кандидат педагогічних наук, завідувач аспірантури Шульга Т.В.: Висвітліть, будь ласка, докладніше реалізацію другої педагогічної умови – представлення медіапедагогічного складника в кожному освітньому компоненті педагогічного і методичного циклів ОП 013 Початкова освіта.

Ішутіна О.Є.: Друга педагогічна умова передбачала системну поетапну інтеграцію медіапедагогічних елементів у різні навчальні дисципліни ОП спеціальності 013 Початкова освіта, що забезпечувало формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів у комплексі з іншими ключовими і предметними компетентностями.

Серед освітніх компонентів фахового (професійно-практичного) спрямування інтеграції змісту та методів підлягали такі: «Психологія загальна і вікова», «Психологія педагогічна», «Вступ до спеціальності», «Педагогіка», «Методика навчання інтегрованого курсу “Я досліджую світ”», «Педагогічні технології в початковій школі», «Методика навчання української мови», «Дитяча література з методикою навчання літературного читання», «Методика навчання освітньої галузі «Математика»», «Методика навчання освітніх галузей «Природознавство», «Суспільствознавство»», «Основи валеології з методикою навчання основ здоров'я», «Трудове навчання (практикум із методикою)», «Методика навчання інформатики». Включення медіапедагогічної складової у вигляді окремих тем і модулів до методичних дисциплін сприяло розвитку вмінь інтегрувати медіаосвітні завдання у навчання різних предметів. Зокрема, під час вивчення цих освітніх компонентів майбутні вчителі початкових класів можуть опановувати методики використання різних медіапродуктів (відео, аудіо, мультимедіа, друковані матеріали) на уроках з конкретних предметів, навчатися розробляти медіаосвітні завдання, вправи, проекти, інтегровані у навчальний матеріал, учитися застосовувати медіаосвітні технології та інтерактивні методи для формування медіаграмотності учнів, аналізувати можливості різних видів медіа для досягнення цілей навчання, обговорювати способи критичного аналізу медіатекстів з учнями на уроках, розвивати навички створення власних медіапродуктів як дидактичних матеріалів.

Важливою складовою стала також інтеграція медіаосвітньої тематики до наукової роботи студентів. Виконання таких курсових та кваліфікаційних робіт сприяло поглибленню теоретичних знань, формуванню дослідницьких та проєктувальних умінь майбутніх педагогів у сфері медіаосвіти.

Кандидат педагогічних наук, доцент Ляшова Н.М.: Які форми й методи експериментального навчання виявилися для студентів найбільш

цікавими та бажаними і приносили найбільше задоволення у досягненні конкретних цілей заняття?

Ішутіна О.Є.: Дякую за запитання. Серед методів навчання, які викликали найбільший емоційний відгук у здобувачів вищої освіти, відзначимо проєктну діяльність – виконання індивідуальних чи групових проєктів із створення власних медіапродуктів (відеороликів, мультимедійних презентацій, інтерактивних вправ) для використання на уроках у початковій школі чи в позакласній діяльності; ігрове навчання – використання медіаосвітніх ігор, зокрема ігри «НотаЄнота», «КритиКотики», геймифікація процесу навчання за допомогою онлайн-ігор з медіаграмотності від проєкту Фільтр – «300 Фейкоорців», «Пригоди Літератуса»; кейс-метод – аналіз реальних ситуацій, пов'язаних із застосуванням медіа у початковій школі, розгляд проблемних кейсів негативного медіавпливу на дітей. З ним тісно пов'язані дискусії і дебати для обговорення актуальних питань щодо ролі медіа в суспільстві, медіатизації освітнього процесу, маніпулятивних технік та етичних аспектів медіавиробництва. Майстер-класи, воркшопи з практичної роботи з різними медіатехнологіями, створення медіапродуктів.

Ефективність цих форм і методів значною мірою залежить від активного залучення студентів до практичної діяльності, творчості, дослідницької роботи та максимальної наближеності до реальних ситуацій майбутньої професійної діяльності. Комбінування різних підходів також сприяє кращій мотивації та задоволеності студентів у процесі навчання.

Кандидат філологічних наук, доцент Пашко Л.В.: Чи є в науковому просторі готові апробовані практики онлайн-тренінгів із медіаграмотності? Які саме?

Ішутіна О.Є.: Дякую за запитання. Так, в науковому просторі України є певні апробовані практики онлайн-тренінгів з медіаграмотності як для широкого загалу, так і конкретно для вчителів. Так, одним з найкращих на сьогодні, на нашу думку, є курс онлайн-тренінгів "Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність" від команди IREX та Академії української преси. Це серія відеолекцій та інтерактивних завдань на платформі Prometheus для вчителів, журналістів та інших зацікавлених осіб.

Також командою Академії української преси регулярно проводяться онлайн-тренінги як з основ медіаосвіти, так і з конкретних методик інтеграції медіаосвітнього складника в навчання різних предметів. Академія періодично організовує і навчання для медіатренерів із сертифікацією, узагальнюючи досвід онлайн-тренінгів з медіаграмотності в практичних посібниках. Один з таких – виданий у 2020 р. Т. Івановаю і С. Ізбаш «Методичні «родзинки» онлайн-тренінгу з медіаграмотності».

Головуюча на засіданні – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету ПТПО Хижняк І.А. запропонувала розпочати обговорення результатів дослідження Ішутіної Олени Євгенівни.

У процесі обговорення **ВИСТУПИЛИ:**

Офіційний рецензент Топольник Яна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки вищої школи:

За останні десятиліття в освітній системі України активізувалися процеси педагогічної інноватики, серед яких кількісно і якісно виокремлюється повсюдна технологізація та інформатизація навчання, і водночас зростає кількість антропоцентричних, демократичних, гуманітарних, соціокультурних, міжкультурних та інших тенденцій. Насамперед це відображається в змісті основних державних документів, що окреслюють перспективи й указують найближчі напрями розвитку української освіти: «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр.» (2022 р.); Закони України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.), «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.); Концепція «Нова українська школа» (2016 р.), «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні» (2016 р.), «Державний стандарт початкової освіти» (2018 р.), «Державний стандарт базової середньої освіти» (2020 р.), «Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», Вчитель з початкової освіти» (із дипломом молодшого спеціаліста)» (2020 р.), Стандарт вищої освіти України бакалаврського рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта (2021 р.) та ін.

Разом із тим наразі в розвитку освіти існують численні проблеми, серед яких: недостатня відповідність освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці, недостатня орієнтованість структури й змісту вищої освіти на потреби ринку праці та сучасні інформаційні виклики тощо. У галузі педагогічної освіти також наявна низка недоліків, що спричинені повільним реагуванням традиційної системи вищої освіти на постійно збільшувану медіатизацію всіх ланок навчального процесу. Отже, особливої актуальності набуває оновлення фахової підготовки учителів з огляду на умови їхньої майбутньої професійної діяльності, зокрема на необхідність застосування в цьому процесі медіапродуктів. Саме вирішенню окреслених проблем щодо фахової підготовки вчителя початкових класів в аспекті її метапредметної складової – медіапедагогічної підготовки – присвячене наукове дослідження О.Є. Ішутіної.

Слід відзначити, що назва дисертації повністю відповідає сутності досліджуваної проблеми. Дисертантка логічно обґрунтувала та визначила науковий апарат дослідження: об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Чітко визначено наукову новизну й практичну значущість одержаних

результатів. Аналіз структури та змісту дисертаційного дослідження дає підставу стверджувати, що воно охоплює всі стадії науково-дослідницької роботи. Робота О.Є. Ішутіної є комплексним науковим дослідженням, у якому наведено теоретичне узагальнення сучасних теоретичних і методичних підходів щодо формування медіапедагогічної компетентності майбутніх фахівців початкової освіти з урахуванням вимог суспільства, запитів особистості та ринку праці.

Авторка докладно дослідила методичні засади формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів, які передбачають залучення різноманітних форм і методів навчання як у межах формальної університетської освітньої програми (лекційні та практичні заняття, виробнича практика, аналіз кейсів, створення медійних продуктів, проектна діяльність), так і в межах неформальної освіти (тренінги, онлайн-курси, стажування, проекти, конкурси). У дослідженні О.Є. Ішутіна слушно наголошує на важливості дотримання як загальнодидактичних принципів, так і специфічних принципів, характерних для медіапедагогічної підготовки вчителів початкових класів, поєднанні теоретичного опанування засад медіапедагогіки та медіаграмотності з практичним застосуванням медіатехнологій у початковій школі за допомогою системи едукативних, дослідницьких та колаборативних методів навчання.

Дослідження О.Є. Ішутіної характеризується вагомою науковою новизною та теоретичною значущістю, до найбільш важливих складників яких зокрема належать: розроблення й теоретичне обґрунтування системи формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів у складі концептуально-методологічного, змістового, технологічного та результативно-оцінного блоків; визначення педагогічних умов ефективності системи формування медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів, апробацію й експериментальну перевірку їх на практиці; визначення й обґрунтування структури поняття «медіапедагогічна компетентність майбутнього вчителя початкових класів» тощо.

Особливе практичне значення дослідження, на нашу думку, окреслюється розробленням і впровадженням у практику фахової підготовки вчителя початкової школи навчально-методичного контенту, до якого увійшли такі засоби: силабус та робоча програма обов'язкового освітнього компонента освітньої програми бакалаврського рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта «Медіапедагогіка початкової школи»; дистанційний курс «Європейські медіаосвітні студії»; тулкіт «Упровадження європейських медіаосвітніх практик у підготовку вчителів»; інтерактивне лото «Інтерграйко. Медіаграмотність».

Вважаємо, що наукові положення і висновки, подані у роботі, мають необхідний рівень достовірності, що забезпечується значним обсягом теоретичного матеріалу, орієнтованого на запити системи вищої освіти.

Структура дисертації відповідає ustalеним вимогам до цього виду наукових робіт: дисертаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Дослідження добре продумане та структуроване; показано впровадження запропонованих нових ідей; досить повним є аналіз джерел, нормативних документів, практичного досвіду. Варто відзначити високий теоретико-методичний рівень роботи, адекватні теоретичні та емпіричні методи, значний практичний доробок. Робота написана науковим стилем, її оформлення відповідає наявним стандартам, у тексті роботи зроблено необхідні посилання на цитовані джерела. Опубліковані наукові праці повною мірою розкривають сутність і зміст ключових положень дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертацію О.Є. Ішутіної, висловлюємо деякі зауваження і побажання:

1. В описаній структурі медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів нечітким видається співвідношення між поняттями «медіакомпетентність» і «медіакультура» у першому компоненті. Доцільно було б більш чітко розмежувати ці два поняття або пояснити їх співвідношення.

2. Досить глибоко й різнобічно досліджуючи європейські системи медіаосвіти вчителів, О.Є. Ішутіна не описує паралелі чи розбіжності в їх розвитку з вітчизняною, не обґрунтовує спільні та відмінні традиції в медіаосвітній і медіапедагогічній підготовці вчителя початкових класів в Україні й інших країнах, що, на нашу думку, підвищило би теоретичне значення роботи загалом.

3. У складі технологічного блоку виділено чотири етапи (медіаосвітній, медіадидактичний, медіавиховний, медіапедагогічний), у тексті дисертаційної роботи надано інформацію щодо того, яким методам та формам роботи надавалася перевага на кожному з етапів, однак це не реалізовано в схематичному представленні системи.

4. Суперечливим вважаємо обґрунтування автором суворої послідовності у формуванні компонентів медіапедагогічної компетентності, майбутнього вчителя початкової школи. Безперечним, на нашу думку, є лише тісний взаємозв'язок у формуванні компонентів цього особистісного феномена вчителя, а їх послідовність залежить від багатьох чинників як індивідуального, так і типового характеру.

5. Загальну теоретико-практичну цінність роботи значно посилює наведення в додатках авторських експериментальних матеріалів: навчальної та робочої програми з курсу «Європейські медіаосвітні студії» для магістрантів факультету підготовки вчителів початкової школи, системи практичних завдань з медіапедагогіки для здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта та ін.

Однак висловлені зауваження і побажання стосуються часткових недоліків роботи і не знижують загальної цінності дослідження та не впливають на його загальну позитивну оцінку.

На підставі зазначеного вважаємо, що дисертація Ішутіної Олени Євгенівни «Теоретичні і методичні засади формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів» на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук є самостійним, завершеним дослідженням, відповідає паспорту спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, а також відповідає пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, що дає підстави для присудження Ішутиній Олені Євгенівні наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний рецензент Гаврілова Людмила Гаврилівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики початкової освіти:

На сучасному етапі розвитку української освіти виникає потреба у підвищенні якості підготовки педагогічних кадрів, які зможуть ефективно працювати в умовах євроінтеграції. Модернізація освітніх процесів вимагає високого рівня професіоналізму педагогів, здатних до саморозвитку та фахового зростання в руслі застосування сучасних технологій навчання.

На підставі вивчення дисертації О.Є. Ішутіної та опублікованих авторкою праць за результатами науково-дослідної роботи визначено, що в її дослідженні розглядається актуальна проблема формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів, що цілком відповідає домінантній тенденції інформатизації та медіатизації сучасної освітньої системи у взаємозв'язку всіх її складників.

Відзначимо, що актуальність дослідження О.Є. Ішутіної підсилюється низкою суперечностей, що окреслені в дисертації. Це суперечності, які виникають між: реформуванням системи вищої освіти під впливом суттєвих суспільних інновацій; активним розвитком наукових ресурсів для вищої педагогічної школи та відсутністю ґрунтовних наукових розвідок щодо теорії й практики формування медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя; збільшуваними вимогами до медіаграмотності та критичного мислення здобувачів початкової освіти і недостатньою підготовленістю вчителів початкових класів до впровадження медіаосвітніх практик у освітній процес; необхідністю розвитку медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів та відсутністю науково обґрунтованих підходів щодо створення цілісної системи формування цього феномена в процесі професійної підготовки; необхідністю формування медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у закладі вищої освіти та недостатністю

навчально-методичного контенту для ефективної організації цього процесу; європейськими та світовими тенденціями до розвитку медіаосвіти та повільним упровадженням кращих міжнародних практик у підготовці вчителів в Україні та ін.

Тема дисертаційної роботи точно відображає суть проведеного дослідження. Авторка продемонструвала логічний підхід до формулювання основних компонентів дослідження - його об'єкта, предмета, мети та завдань. Дослідниця виразно окреслила як наукову цінність, так і практичне значення отриманих результатів. Детальний розгляд побудови та наповнення дисертації свідчить про те, що робота включає всі необхідні етапи наукового дослідження.

Рецензоване дослідження спирається на нормативно-правові документи України з проблем освіти, серед яких: «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр.» (2022 р.); Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), Закон України «Про освіту» (2017 р.), Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), Концепція «Нова українська школа» (2016 р.), Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (2016 р.), «Державний стандарт початкової освіти» (2018 р.), «Державний стандарт базової середньої освіти» (2020 р.), «Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», Вчитель з початкової освіти» (із дипломом молодшого спеціаліста))» (2020 р.), Стандарт вищої освіти України бакалаврського рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта (2021 р.) та ін.

Вважаємо, що наукові положення і висновки, подані у роботі, мають необхідний рівень достовірності, що забезпечується значним обсягом теоретичного матеріалу, орієнтованого на запити системи вищої освіти.

Структура дисертації відповідає ustalеним вимогам до цього виду наукових робіт. Дисертаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Дослідження добре продумане та структуроване; показано впровадження запропонованих нових ідей; досить повним є аналіз джерел, нормативних документів, зарубіжного досвіду. Варто відзначити високий теоретико-методичний рівень роботи, адекватні теоретичні та емпіричні методи.

Робота написана науковим стилем, її оформлення відповідає чинним стандартам, у тексті роботи зроблені необхідні посилання на цитовані джерела. Опубліковані наукові праці повною мірою розкривають сутність і зміст ключових положень дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертацію О.Є. Ішутіної, висловлюємо деякі зауваження і побажання:

1. У дослідженні багато уваги приділено інтеграції медіаосвіти і медіапедагогіки в освітній процес, проте в тексті роботи не представлено дефінітивного аналізу самого поняття «інтеграція».

2. Вважаємо за необхідне додати більше узагальнень в теоретичні розділи роботи, оскільки почасти аналіз літератури та наявного досвіду обмежується констатацією (наводяться визначення різних авторів, незрозуміло, яким саме авторка надає перевагу).

3. Вважаємо не зовсім вдалим структурування ключового поняття дослідження у такі компоненти, як-от: медіакомпетентність / медіакультура (прагнення ефективно взаємодіяти з медіапродуктами, знання концептів медіаосвітнього поля, критичне мислення, креативність, технологічні ЗУ), медіадидактична компетентність (прагнення використовувати медіапродукти в освітньому процесі, спрямованість на формування медіаграмотності та медіакультури учнів початкової школи, психолого-педагогічні ЗУ, методичні ЗУ) і медіавиховна компетентність (акмеологічні прагнення, колаборативні ЗУ, навички СЕЕН, рефлексивні уміння). Зокрема, перший компонент вміщує поняття медіакультури, яке виводить за межі компетентності. Дискусійною є також назва третього компонента, який за змістом ближче до soft skills або трансверсальної компетентності.

4. До методологічних підходів, що увійшли до теоретичного підґрунтя розробленої авторкою системи формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкової школи, слід додати полісуб'єктний підхід, що належить до методології гуманістичної педагогіки та враховує єдність процесів взаємодії вчителя з іншими суб'єктами освітнього процесу та стає основою міжособистісного спілкування у процесі майбутньої професійної діяльності.

5. Вважаємо недостатньо інформативним візуальне зображення авторської системи формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Слід було б розшифрувати загально-теоретичні поняття концептуально-цільового й результативно-оцінного блоків та акцентувати методичні аспекти дослідження у змістово-процесуальному блоці.

6. Характеристику критеріїв та показників сформованості формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів (п. 4.1.) доцільно було б перенести із четвертого розділу до третього, до теоретичних аспектів запропонованої системи. У той самий час етапи, методику впровадження і навчально-методичне забезпечення системи (п. 3. 3) логічніше висвітлити у четвертому розділі, описуючи її експериментальне впровадження.

Зазначені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, не знижують теоретичного та практичного значення здійсненого О.Є. Ішутіною дослідження, не впливають на загальний позитивний висновок рецензованої дисертації, не зменшують вагомість наукового внеску дисертантки в педагогічну науку.

Аналіз змісту дисертації, опублікованих наукових праць Ішутіної Олени Євгенівни дає підстави зробити висновок, що представлена на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук дисертація «Теоретичні і методичні засади формування медіапедагогічної компетентності майбутніх

учителів початкових класів» являє собою самостійне, структурно завершене, цілісне фундаментальне дослідження, яке за рівнями наукової новизни, теоретичного і практичного значення, обґрунтованості отриманих результатів відповідає паспорту спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти та відповідає пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197. Рецензовану роботу можна рекомендувати до представлення відповідній спеціалізованій вченій раді для прийняття рішення про її захист.

Офіційний рецензент Вікторенко Ірина Леонідівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та практики початкової освіти:

1. У зв'язку з об'єктивними процесами та соціальними змінами в Україні, що пов'язані з розвитком інформаційного суспільства та роллю медіа, стратегічного значення набуває проблема формування в здобувачів спеціальності 013 Початкова освіта першого та другого рівнів ВО медіапедагогічної компетентності.

Ця проблема є надзвичайно актуальною в контексті утвердження принципів гуманізму, високої моральності та самоцінності як особистості, так і її професіоналізму в системі освіти. З огляду на це успішна реалізація завдання формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів значною мірою залежить від розроблення теоретичних засад цього процесу та ефективних методичних підходів до його впровадження, оскільки за традиційних умов формування означеної компетентності відбувається стихійно, містить значні недоліки і спричинює її недостатній рівень. Ми погоджуємося з дисертанткою, що, з одного боку, необхідно забезпечити майбутніх педагогів знаннями про роль і вплив медіа, сформувати в них уміння критично сприймати й аналізувати медіаконтент, а також навички використання медіаресурсів в освітньому процесі. З іншого боку, оскільки медіа стали невід'ємною частиною життя сучасних дітей, учителі початкових класів мають навчити молоде покоління безпечно і свідомо взаємодіяти з різними медіаджерелами.

Зазначене безсумнівно надає змогу стверджувати, що дисертаційна робота Олени Євгенівни Ішутіної є своєчасною та відповідає нагальним потребам педагогічної науки та практики.

2. Серед переваг дисертаційної роботи О.Є. Ішутіної – її чітка структурованість та взаємоузгодженість мети, завдань, об'єкта, предмета дослідження, наукової новизни, висновків дослідження. Збалансованим є зміст чотирьох її розділів. Кожен розділ характеризується певним внеском у розвиток теорії і практики формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

3. Беззаперечною є наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження, яка представлена досить широким спектром проаналізованих проблем і зумовлена як постановкою завдання, так і конкретними результатами дослідження. Зокрема, особливо вагомим вважаємо теоретичне обґрунтування й розроблення системи формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів як цілісний ієрархічний взаємозв'язок та взаємодію концептуально-методологічного, змістового, технологічного та результативно-оцінного блоків, спрямовані на задоволення вимог сучасного суспільства до підготовки педагогів в умовах реформування освітньої системи і об'єднані спільною метою розвитку в майбутніх учителів початкових класів професійного новоутворення, що забезпечить їм якісну інтеграцію медіаосвітнього компонента в предмети початкової школи; заслуговують на увагу визначені, апробовані й експериментально перевірені педагогічні умови ефективності системи формування медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів; заслуговують на підтримку сформульоване визначення й обґрунтована структура поняття «медіапедагогічна компетентність майбутнього вчителя початкових класів», уточнена автором предметно-ієрархічна структура понять, що входять до семантичного поля «медіаосвіти»: «медіа», «масмедіа», «цифрові медіа», «медіатизація», «медіаконвергенція», «кросмедіа», «трансмедіа», «медіапродукт», «медіатекст», «медіапедагогіка», «медіадидактика», «медіавиховання», «медіаосвіта», «медіакультура», «медіакомпетентність», «медіаграмотність»; уточнена структура медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у єдності таких компонентів: медіакомпетентність/медіакультура, медіадидактична і медіавиховна компетентності; специфічні принципи формування медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів (критичної взаємодії з медіапродуктами, креативності, технологічності, естетичності, етичності, інтерактивності, проблемного викладу матеріалу, гнучкості і варіативності навчального контенту, практичної спрямованості, толерантності і педагогічного партнерства); методи формування медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів (едукативні, дослідницькі, колаборативні); критерії з відповідними показниками: мотиваційно-ціннісний, когнітивний; операційно-діяльнісний, особистісний.

Зазначене дозволяє відзначити як особливі досягнення дисертантки.

4. Слід зауважити, що в дисертаційній роботі дисертанткою значна увага приділяється аналізу міжнародних документів щодо розвитку медіаосвіти в європейському освітньому дискурсі (матеріали ЮНЕСКО, документи Європейської комісії, прийняті за останні роки), а також розгляду європейських практик медіаосвітньої і медіапедагогічної підготовки вчителів початкових класів, зокрема в таких країнах як: Велика Британія, Бельгія, Італія, Фінляндія, Франція, Португалія, Угорщина, Чехія, Німеччина, Нідерланди та ін.

5. Звернімо особливу увагу, що теоретичні положення системи формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів авторка успішно реалізувала під час педагогічного експерименту. Свідченням цього є належним чином підготовлений та проведений експеримент, що ґрунтувався на взаємодії форм формальної та неформальної медіапедагогічної освіти, едукативних, дослідницьких та колаборативних методах розвитку компонентів медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів, зокрема медіакомпетентності, медіадидактичної і медіавиховної компетентностей. Ефективність медіапедагогічної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти забезпечувалася дотриманням чіткої поетапності в роботі: формувальний етап реалізації системи формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів включав 4 етапи, на яких поступово реалізувалися цілі експериментальної роботи.

Вибудована та експериментально апробована дослідницею система формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів, що принесла позитивний ефект і значно підвищила рівень розвитку досліджуваного феномена, свідчить про високий рівень наукової культури авторки, здатність до планування і здійснення роботи на відповідному науковому рівні.

6. Дисертаційне дослідження має велике практичне значення: авторкою розроблено складники, які увійшли до методичного забезпечення означеної системи, зокрема: силабус та робоча програма обов'язкового освітнього компонента освітньої програми бакалаврського рівня вищої освіти зі спеціальності «013 Початкова освіта» «Медіапедагогіка початкової школи»; дистанційний курс «Європейські медіаосвітні студії» для здобувачів магістерського рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта; тулкіт «Упровадження європейських медіаосвітніх практик у підготовку вчителів»; інтерактивне лото «Інтерграйко. медіаграмотність».

Зауважимо, що основні положення, результати й висновки проведеного дослідження надзвичайно важливі й актуальні для подальшого розвитку медіапедагогіки як галузі педагогічної науки, зокрема розширення концептуальних засад формування медіакомпетентності педагогів на різних рівнях освіти; для вдосконалення змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів у закладах вищої педагогічної освіти шляхом інтеграції медіапедагогічного компонента; для розробки навчально-методичних матеріалів (навчальних програм, посібників, електронних ресурсів тощо) із метою формування медіапедагогічної компетентності студентів педагогічних спеціальностей; у процесі підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних кадрів – для організації курсів, тренінгів, майстер-класів з питань використання медіаосвітніх технологій у початковій школі.

Високо оцінюючи наукове та практичне значення результатів дисертаційної роботи О.Є. Ішутіної, вважаємо за доцільне висловити такі зауваження та пропозиції:

1. Розширити коло завдань (до 8) із урахуванням експериментального етапу дослідження.

У завданнях не знайшли свого висвітлення:

Методологічні підходи до формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Методичні засади формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

2. У першому розділі, здійснюючи аналіз понять термінологічного поля, дисертантка зосередила увагу на понятті «медіаграмотність», у той час, як сьогодні дедалі більш уживаним стає поняття «медіаінформаційна грамотність», що є ширшим за своїм змістом.

3. На схвалення заслуговує розроблена авторкою система формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів, яка має комплексне та цілісне представлення, що базується на результатах теоретичних розвідок. Разом із тим, поняття системи характеризується наявністю зв'язків та впорядкованістю її компонентів, що бажано було підсилити схематично.

4. Розробляючи систему формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів, на жаль, поза увагою дисертантки залишилися ресурси медіапедагогічної підготовки майбутніх фахівців.

5. У роботі вартувало більш чітко виокремити й охарактеризувати форми роботи з майбутніми вчителями початкових класів в межах формальної та неформальної освіти із застосуванням медіапродуктів в професійній діяльності.

6. Дискусійним є питання стосовно такого структурного компонента медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів як «медіакультура», а отже – співвідношення двох ключових понять дослідження – «медіапедагогічна компетентність» і «медіакультура».

Виконане О.Є. Ішутіною дослідження має ґрунтовні висновки, що свідчить про теоретичну та практичну значущість дисертаційної роботи. Результати дослідження достатньо апробовані на всеукраїнських та міжнародних наукових та науково-практичних конференціях, а також відображені у належній кількості публікацій автора в наукових фахових виданнях України, за межами України, а також періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз Scopus, що засвідчує їх вірогідність.

Отже, дисертаційна робота Олени Євгенівни Ішутіної дає підстави зробити висновок, що представлена на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук дисертація «Теоретичні і методичні засади формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів» являє

собою самостійне, структурно завершене, цілісне фундаментальне дослідження, яке за рівнями наукової новизни, теоретичного і практичного значення, обґрунтованості отриманих результатів відповідає паспорту спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, а також відповідає пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, що дає підстави рекомендувати рецензовану роботу до представлення відповідній спеціалізованій вченій раді для прийняття рішення про її захист.

Головуюча на засіданні – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету ПТПО **Хижняк І.А.** запросила присутніх долучитися до обговорення результатів дослідження Ішутіної Олени Євгенівни.

Доктор педагогічних наук, професор Набока О.Г.: Дисертація й репрезентовані результати дослідження справляють позитивне враження. Олена Євгенівна володіє методологією дослідження. Спостерігається чіткість у визначенні об'єкта, предмета і мети дослідження. Не викликає сумніву розроблена дисертанткою система формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Обґрунтовано доцільність практичного використання отриманих результатів дослідження. Окремо хочу наголосити на науковій достовірності результатів дослідження. Роботу можна рекомендувати до захисту.

Доктор педагогічних наук, професор Хижняк І. А.: Актуальність проблеми дисертаційного дослідження Ішутіної Олени Євгенівни, присвяченого формуванню медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів не викликає сумнівів. Упроваджені результати відповідають новій освітній парадигмі та дозволяють майбутнім фахівцям початкової освіти визначити для себе необхідні умови професійного розвитку та успішної реалізації професійних функцій, а також сприяють розвитку системи професійних уявлень, професійних установок, професійних цінностей, професійних інтересів і почуттів, які за своєю сутністю визначають хід становлення професійної свідомості.

Тому я вважаю, що дисертаційна робота, по-перше, є актуальною, по-друге, містить важливі наукові результати, по-третє, є самостійним, завершеним дослідженням, що відповідає вимогам щодо наукових досліджень такого рівня. Пропоную рекомендувати цю дисертаційну роботу для представлення в спеціалізовану вчену раду із захисту дисертацій.

Доктор педагогічних наук, професор Бескорса О.С.: Дисертанткою було проаналізовано велика кількість наукових джерел педагогічного, методологічного, психологічного, філософського напрямів. Дослідження

ґрунтується на потужному методологічному інструментарії. Важливим аспектом дослідження є його кореляція з реалізацією міжнародного проекту за програмою Еразмус+, що говорить про значущість роботи Олени Євгенівни не лише на національному рівні. Зроблене дослідження за своїм змістом розкриває теоретичний та практичний досвід професійної підготовки майбутніх майбутніх учителів початкових класів до медіаосвітньої діяльності, є цікавою й актуальною науковою працею. Роботу можна рекомендувати до захисту.

Доктор педагогічних наук, професор Омельченко С.О.: Дисертаційне дослідження присвячено актуальній проблемі сьогодення. У роботі представлені потужні методологічні підходи до процесу формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів та можливості їх реалізації. Вибір означених наукових підходів обумовлений їхньою комплементарністю і тим, що універсальні підходи забезпечують фундаментальну підготовку майбутніх педагогів, тоді як специфічні фокусуються на формуванні саме медіапедагогічної компетентності: аксіологічний підхід акцентує увагу на ціннісних орієнтаціях, холістичний – на цілісності та взаємозв'язку різних аспектів підготовки; інтегративний та інтермедійний підходи спрямовані на інтеграцію різних галузей знань і форм представлення інформації відповідно; інформаційно-семіотичний підхід стосується критичного аналізу медіатекстів; середовищний – створення відповідного медіаосвітнього середовища, ресурсний – залучення різних медіаресурсів для формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Роботу можна рекомендувати до захисту.

Доктор фізико-математичних наук, професор Чайченко С.О.: Дисертаційна робота вирізняється високим науково-теоретичним рівнем, глибиною аналізу та ґрунтовністю висновків. Особливої уваги заслуговує системний підхід авторки до розв'язання поставлених завдань та вміння критично осмислювати наявні наукові концепції. Дослідження характеризується логічною послідовністю викладу матеріалу, переконливою аргументацією та належним рівнем апробації отриманих результатів. Враховуючи актуальність теми, наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, роботу можна рекомендувати до захисту.

Ішутіна Олена Євгенівна висловила подяку рецензентам та усім виступаючим за уважне, критичне й принципове ставлення до представленої дисертаційної роботи, за позитивну оцінку наукової праці і запевнила, що пропозиції колег будуть ретельно проаналізовані і враховані у доопрацюванні дисертації.

На основі обговорення дисертаційної роботи Ішутіної О.Є. члени

розширеного фахового семінару кафедри теорії і практики початкової освіти дійшли такого висновку.

ВИСНОВОК:

розширеного фахового семінару кафедри теорії і практики початкової освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» про докторську дисертацію **Ішутіної Олени Євгенівни «Теоретичні і методичні засади формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів»**, поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Дисертаційна робота **Ішутіної Олени Євгенівни «Теоретичні і методичні засади формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів»**, виконана на високому теоретичному та практичному рівні, має наукову новизну дослідження, яка є беззаперечною й очевидною. Автором комплексно й системно розглянуто наукову проблему формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів, яка до цього часу не була предметом спеціального дослідження на методологічному, теоретичному й прикладному рівнях. Дисертаційна робота **Ішутіної Олени Євгенівни** є самостійним і завершеним дослідженням актуальної наукової проблеми, має цілісний характер, відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1197 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024).

Тему затверджено Вченою радою ДДПУ (протокол № 8 від 30.06.2020 р.).

Актуальність дослідження. З останніх десятиліть ХХ ст. Україна перебуває в процесі розбудови громадянського суспільства, утвердження демократичних цінностей, що відкриває шлях до гідної інтеграції серед європейської спільноти, сприяє відродженню української нації та закономірно ініціює трансформації в різних галузях життєдіяльності, включно з освітньою сферою. Реформаційні процеси в освіті зумовлюють нагальну потребу в педагогах новітнього покоління, які б поєднували високий рівень фахової компетентності та професійної культури з прагненням і готовністю працювати в інноваційному середовищі. Водночас майбутні вчителі мають вирізнятися розвиненими креативними здібностями, дослідницькими вміннями, духовно-моральними якостями, енциклопедичними знаннями, ініціативністю, конкурентоспроможністю на світовому рівні, вправністю у використанні інформаційних ресурсів та цифрових пристроїв, схильністю до рефлексивної практики й неперервного самовдосконалення, спроможністю виховувати

молоде покоління, яке креативно і критично мислить, нетрадиційно розв'язує життєві ситуації, здатне ефективно адаптуватися до викликів сучасного світу, активно інтегруватися в суспільство знань і робити внесок у його розвиток.

Ці якості визначені як пріоритетні в нормативних освітніх документах, які впродовж останніх десятиліть були розроблені та впроваджені урядовими інституціями і які окреслюють стратегічні напрями розвитку сучасної освіти: «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.» (2013), «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр.» (2022); Закони України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020); Концепція «Нова українська школа» (2016), «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні» (2016); «Стратегія Міністерства культури та інформаційної політики України з розвитку медіаграмотності на період до 2026 р.»; Положення про сертифікацію педагогічних працівників (2018); «Державний стандарт початкової освіти» (2018), «Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», Вчитель з початкової освіти» (із дипломом молодшого спеціаліста)» (2020), Стандарт вищої освіти України бакалаврського рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта (2021) та ін.

Концептуальні засади європейської інтеграції в освітньо-науковій сфері характеризуються системним впровадженням інноваційних нормативно-правових стратегій, що визначають магістральні напрями трансформації вітчизняного освітнього простору. Детермінантою означених процесів є комплекс директивних документів міжнародних інституцій, зокрема Ради Європи та Європейської Комісії, які, маючи переважно рекомендаційний характер, репрезентують концептуальні орієнтири модернізації соціокультурного середовища.

Наукова парадигма європейської освітньої політики представлена фундаментальними стратегічними документами, серед яких: «Цифрова адженда Європи» (Digital Agenda for Europe) (2010), «Стратегія розумного, сталого та інклюзивного зростання» (Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth) (2010), «Рамка цифрової компетентності для громадян» (DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens) (2016), «Рамка цифрової компетентності педагога» (DigComEdu) (2018), «План дій щодо цифрової освіти» (Action Plan for Digital Education) (2020), «Європейський стандарт медіаграмотності» (European Media Literacy Standard) (2020), «Сприяння різноманіттю та інклюзії в школах Європи» (Promoting diversity and inclusion in schools in Europe) (2023), Стратегія освіти (2024–2030) «Насамперед учні: освіта для сьогодення і завтрашніх демократичних суспільств» (Learners First : Education for Today's and Tomorrow's Democratic Societies) (2024).

Ураховуючи необхідність вирішення суперечностей між практичними потребами в галузі початкової та вищої освіти й недостатньо розробленими

науковими, теоретико-методологічними й методичними основами формування медіапедагогічної компетентності педагогів, було встановлено, що в умовах традиційної організації професійної підготовки вчителів початкових класів цей процес відбувається стихійно та має суттєві недоліки. Такі обставини призводять до недостатньої готовності випускників педагогічних ЗВО інтегрувати медіаосвітній компонент в освітній процес початкової школи, що, своєю чергою, потребує відповідного реагування з боку системи вищої педагогічної освіти.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у тому, що:

- *уперше*: розроблено й теоретично обґрунтовано науково-методичну систему формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів як цілісний ієрархічний взаємозв'язок та взаємодію концептуально-методологічної, змістової, технологічної та результативно-оцінної підсистем, спрямовані на задоволення вимог сучасного суспільства до підготовки педагогів в умовах реформування освітньої системи і об'єднані спільною метою розвитку в майбутніх учителів початкових класів професійного новоутворення, що забезпечить їм якісну інтеграцію медіаосвітнього компонента в предмети початкової школи; визначено педагогічні умови ефективності науково-методичної системи формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів: системне застосування медіапродуктів в освітньому процесі підготовки майбутніх учителів початкових класів; комплексна інтеграція медіапедагогіки в освітню програму: наскрізне впровадження та спеціалізований курс; моніторинг сформованості медіапедагогічної компетентності упродовж процесу фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів; паралельний розвиток медіакомпетентності та медіадидактичної і медіавиховної компетентностей майбутнього вчителя початкових класів; системність проведення в ЗВО неформальних медіаосвітніх заходів, спрямованих на опанування кращих європейських практик медіаосвіти; апробовано й експериментально перевірено їх на практиці; сформульовано визначення й обґрунтовано структуру поняття «медіапедагогічна компетентність майбутнього вчителя початкових класів» у єдності таких компонентів: медіакомпетентність, медіадидактична і медіавиховна компетентності; розроблено й експериментально перевірено авторську методику діагностики медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів, що ґрунтувалася на використанні кваліметричної моделі емпіричного дослідження;

- *уточнено*: предметно-ієрархічну кореляцію понять: «медіа», «масмедіа», «цифрові медіа», «медіатизація», «медіаконвергенція», «кросмедіа», «трансмедіа», «медіапродукт», «медіатекст», «медіапедагогіка», «медіадидактика», «медіавиховання», «медіаосвіта», «медіакультура», «медіакомпетентність», «медіаграмотність»; специфічні принципи формування медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів

(критичної взаємодії з медіапродуктами, креативності, технологічності, естетичності, етичності, інтерактивності, проблемного викладу матеріалу, гнучкості і варіативності навчального контенту, практичної спрямованості, толерантності і педагогічного партнерства); методи формування медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів (едукативні, дослідницькі, колаборативні); критерії вимірювання рівня сформованості медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів з відповідними показниками: мотиваційно-ціннісний, когнітивний; операційно-діяльнісний, особистісний;

- *удосконалено* форми і методи професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 013 Початкова освіта з використанням медіапродуктів; діагностичний інструментарій вимірювання сформованості медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів;

- *подальшого розвитку* набули уявлення про: методологічні підходи до формування медіапедагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів з урахуванням специфіки їхньої професійної діяльності та застосуванням медіапродуктів; модернізацію підготовки майбутніх учителів початкових класів в умовах медіатизації освіти.

Практична значущість дослідження визначається розробленням і впровадженням у практику роботи закладів вищої освіти науково-методичної системи формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів. визначається розробленням і впровадженням у практику роботи закладів вищої освіти науково-методичної системи формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Для забезпечення цього процесу в освітньому процесі ЗВО можуть застосовуватися такі складники освітнього контенту: силабуси та робочі програми обов'язкових освітніх компонентів освітньої програми бакалаврського рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта «Медіакомпетентність учителя початкових класів», «Медіапедагогіка початкової школи»; силабус курсу «Європейські медіаосвітні студії»; тулкіт «Упровадження європейських медіаосвітніх практик у підготовку вчителів»; інтерактивне лото «Інтерграйко. Медіаграмотність»; дистанційні курси для здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта «Медіакомпетентність учителя початкових класів», «Медіапедагогіка початкової школи», «Європейські медіаосвітні студії», створені з метою надання теоретичних знань та практичних навичок організації медіаосвітньої діяльності.

Отримані результати можуть бути використані викладачами ЗВО, учителями-практиками, науковцями для подальшої реалізації теоретичних і методичних засад у галузі медіапедагогіки та фахової підготовки вчителів початкової школи; у системі післядипломної педагогічної освіти для створення дистанційних курсів; з метою розроблення програм підвищення кваліфікації для

різних категорій педагогічних працівників; для проведення науково-методичних семінарів, тренінгів у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Експериментальні матеріали впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти України: Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (довідка № 01-10-470 від 20.06.2024), Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (довідка № 2942/01-54/17 від 04.05.2024), Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 43/1–н від 20.09.2024), Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (довідка № 259/2 від 06.06.2024), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06/27-1 від 05.06.2024), Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» (довідка № 704 від 10.06.2024).

Особистий внесок автора в роботах, опублікованих у співавторстві, полягає в: аналізі груп методів інтерактивної взаємодії учасників освітнього процесу [6]; аналізі філософського діалогу як методу формування професійних компетентностей, зокрема й медіапедагогічної, майбутніх учителів початкових класів [7]; дослідженні ролі самостійної та позааудиторної роботи студентів із застосуванням засобів електронної лінгвометодики, що розвиває в майбутніх учителів початкової школи навчальні та науково-дослідницькі якості, аналізі класифікації методів навчання мовних і лінгвометодичних дисциплін [8]; аналізі структури міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів [9]; описі технічних характеристик дистанційного курсу та основних форм цифрової комунікації [10]; аналізі розбіжностей у визначенні феномена медіаосвіти в доробку українських і закордонних науковців у контексті професійно-педагогічного дискурсу [11]; висвітленні досвіду університетів-учасників проекту з розбудови демократичного освітнього простору в закладах вищої освіти [13]; аналізі ролі і можливостей використання різних типів медіатекстів на уроках мовно-літературної освітньої галузі з метою формування медіаграмотності учнів початкової школи [14]; характеристиці структури цифрового порталу «Початкова школа: навчання впродовж життя», висвітлено зміст і призначення окремих його вкладок, розроблених і розміщених на порталі цифрових освітніх ресурсів [15]; обґрунтуванні переваги використання технології віртуальної реальності та графічних наративів і коміксів під час підготовки майбутніх учителів початкових класів [16]; визначенні загальних підходів до структурування змісту дистанційних навчальних курсів, розрізнення специфічних методів дистанційного навчання в медіаосвітньому середовищі [19]; аналізі наукових джерел та нормативно-правових документів для з'ясування сутності й сучасного тлумачення поняття «медіаінформаційна грамотність», характеристиці низки масових відкритих онлайн-курсів з медіаграмотності [20]; аналізі сутності і структури поняття «інфомедійна грамотність здобувачів початкової освіти» [21]; дослідженні

напрямів використання електронних навчальних засобів (розроблення і застосування е-тренажеру; упровадження дистанційних курсів; робота в електронних сервісах, опанування програм для створення інфографіки) у підготовці майбутніх учителів початкових класів [23]; аналізі основних функціональних особливостей цифрового освітнього середовища нового типу [24]; висвітленні використання праксеологічного підходу для формування успішного педагогічного досвіду майбутніх учителів початкових класів як під час навчання у ЗВО, так і під час проходження практичної підготовки [25]; характеристиці методологічних підходів до створення курсу з розвитку міжкультурної комунікації майбутніх учителів початкових класів [26]; дослідженні особливостей організації і можливостей використання каналів онлайн і офлайн медіакомунікації та моделюванні взаємозв'язку між офлайн та онлайн каналами медіакомунікації [27]; аналізі структури і особливостей дистанційних курсів і медіаресурсів для підготовки вчителів [28]; дослідженні ефективності впровадження цифрового освітнього порталу як медіаосвітнього середовища підготовки вчителів початкових класів [29]; аналізі методів роботи з подолання стереотипів і упереджень під час професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів [37]; аналізі методів та прийомів формування медіаграмотності здобувачів початкової освіти [41]; розробленні дидактичних матеріалів та вправ для вивчення основ міжособистісної комунікації, укладання глосарія [51]; розробленні структури видання, описі структури та вимог щодо оформлення кваліфікаційних робіт, укладанні переліку тем кваліфікаційних робіт [52]; напрацюванні практичних матеріалів для проведення семінару, ярмарку ідей, круглого столу, зустрічі у форматі акваріум з проблем міжкультурної комунікації та мережевої взаємодії молоді [53]; розробленні дидактичних матеріалів щодо медіаосвіти в системі соціальних комунікацій, медіаосвітніх практик підготовки вчителів початкових класів, укладання глосарія медіаосвітніх термінів [55].

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації представлено в доповідях на наукових і науково-практичних конференціях:

– *Міжнародних*: «Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід» (Суми, 2021), 2021 IEEE International Conference on Smart Information Systems and Technologies (SIST) (Нур-Султан, Казахстан, 2021) «Цифровий освітній простір: українсько-польський досвід» (Слов'янськ – Жешув, 2021), Virtual International Conference on Teaching and Learning Democracy in Primary School and in Teacher Education (Драммен, Норвегія, 2021), «Євросоюз як глобальний актор» (Глухів, 2021), «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (Київ – Хмельницький, 2022), «Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри» (Івано-Франківськ, 2022), «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (Вінниця,

2022, 2023), «Професіоналізм педагога в умовах європейських цифрових інновацій» (Слов'янськ – Дніпро, 2023), «Сучасна освіта в умовах глобалізованого світу: реалії, виклики, перспективи» (Чернігів, 2024), «Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій» (Слов'янськ, 2019 – 2024);

– *Всеукраїнських*: «Інформаційні технології в професійній діяльності» (Рівне, 2019), «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології у виробництві та освіті» (Черкаси, 2019, 2020), «Синергія формальної, неформальної та дуальної освіти майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти» (Чернігів, 2021), «Теоретико-практичні проблеми використання математичних методів і комп'ютерно-орієнтованих технологій в освіті та науці» (Київ, 2021), «Психолого-педагогічні аспекти творчості Василя Стефаника (до 150-річчя від дня народження)» (Івано-Франківськ, 2021), «Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»» (Київ, 2021), «Освітня спільнота як середовище формування українського громадянина в контексті Української Хартії вільної людини» (Тернопіль, 2022), «Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції» (Суми, 2022), «Тенденції сучасної підготовки майбутніх учителів початкової школи» (Умань, 2023), «Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: доба нестійкої інституційності» (Дніпро, 2023), «Педагогічна освіта: методологія, теорія, технології» (Умань, 2024), «Контексти наукових досліджень Володимира Бондаря. Адаптивне навчання студентів в умовах воєнного стану та відновлення України» (Київ, 2024), «Інфомедійна грамотність: виклики і стратегії розвитку в епоху цифровізації» (Суми – Київ, 2024).

Матеріали дисертаційної роботи додатково доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри теорії і практики початкової освіти, кафедри педагогіки вищої школи, науково-методичних семінарах факультету початкової, технологічної та професійної освіти, а також на засіданнях ученої ради ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (2019–2024 рр.).

Основні результати дисертаційної роботи відображено в публікаціях:

ПУБЛІКАЦІЇ

Монографія:

1. Ішутіна О. Теорія і методика формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів: монографія. Вінниця: Вид-во «Твори». 2024. 370 с.

Колективні монографії:

2. Ішутіна О. Технологія формування лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Професіоналізм педагога в умовах*

освітніх інновацій : монографія за заг. ред. Л.Г. Гаврілової. Nameln, Germany : InterGING. 2018. С. 58–70.

3. Ішутіна О. Лінгвометодична підготовка майбутніх учителів початкових класів до реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа». *Теоретичні і практичні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів*: колективна монографія. Дніпро: ДДПУ, 2022. С. 120–143.

4. Ishutina O. Enhancing Media and Intercultural Education of Pre-Service Primary School Teachers for Social Cohesion. *Experience of Intercultural Communication: History and Theory*. Dnipro: DDPU, 2023. P. 137–156.

Статті в наукових фахових виданнях України:

5. Ішутіна О. Формування навичок письма майбутніх учителів початкової школи в професійній підготовці. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2018. Вип. 8. С. 109–121. [https://doi.org/10.31865/2414-9292.8\(1\).2018.153744](https://doi.org/10.31865/2414-9292.8(1).2018.153744)

6. Ішутіна О., Сиротенко О. Інтерактивні методи навчання як засіб розвитку комунікативних умінь молодших школярів. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 11. Т. 2, С. 36 – 40.

7. Ішутіна О., Зайцева Д. Філософський діалог у системі методів формування лінгвометодичної компетентності вчителя початкової школи. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Спецвипуск. С. 87–90. URL : <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/specvipusk/21.pdf>

8. Ішутіна О., Хижняк І. Methodological Features of Using the Electronic Linguomethodological Tools in Future Primary School Teacher Professional Training. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2019. Вип. 10. С. 187 –197. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.10.2019.182189>

9. Ішутіна О., Гаврілова Л., Бескорса О. Упровадження курсу «Міжкультурна комунікація в освіті» в професійну підготовку майбутніх учителів. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2019. Вип. 11. С. 50–61. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.11.2019.197209>

10. Ішутіна О. Є., Гаврілова Л. Г., Бескорса О. С. Цифрові форми міжкультурної комунікації в освіті: досвід реалізації проекту Еразмус+Жан Моне Модуль. *Фізико-математична освіта: науковий журнал*. 2021. Випуск 29(3), С. 44–50. <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2021-029-3-007>

11. Ішутіна О. Є., Хижняк І. А. Феномен медіаосвіти в професійно-педагогічному дискурсі. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2020. Випуск 55. С. 6–17. DOI: 10.34142/2312-1548.2020.55.01

12. Ishutina O. Implementing Media Literacy into the Education Curriculum of Preservice Primary School Teachers. *Professionalism of the Teacher: Theoretical and Methodological Aspects*. 2020. Вип. 13. С. 113–121.

13. Ішутіна О. Є., Гаврілова Л. Г., Бескорса О. С. Демократизація освітнього простору: досвід університетів України. *Професіоналізм педагога:*

теоретичні й методичні аспекти. 2021. Випуск 14(2). С. 5–16.
<https://doi.org/10.31865/2414-9292.14.2021.237154>

14. Ішутіна О., Єфименко А. Робота з медіатекстом на уроках мовно-літературної освітньої галузі як метод формування медіаграмотності молодших школярів. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти.* 2021. Випуск 14(1). С. 116–125. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.14.2021.236601>

15. Ішутіна О., Гаврілова Л., Бескорса О. Упровадження цифрового порталу в професійну підготовку вчителів початкових класів. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти.* 2021. Випуск 15. С. 12–26. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.15.2021.242999>

16. Ішутіна О., Гаврілова Л., Бескорса О. Європейський досвід підготовки майбутніх учителів англійської мови початкової школи в умовах цифровізації освіти. *Перспективи та інновації науки.* 2021. 5 (5). С. 153–171. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-5\(5\)-153-171](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-5(5)-153-171)

17. Ішутіна О. Є. Європейський контекст упровадження медіаосвіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота».* 2022. Вип. 1 (50). С. 113–115. DOI: 10.24144/2524-0609.2022.50.113-115

18. Ішутіна О. Є. Стратегії формування медіакомпетентості майбутніх учителів початкових класів: досвід університетів України. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти.* 2022. Випуск 17 (1). С. 63–73. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.17.2022.259976>

19. Ishutina O., Havrilova L., Bondarenko A., Analysis of the Distance Learning Courses for the Professional Training of Prospective Music Teachers. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи.* 2022. Вип. 59. С. 147 – 161. <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2022.59.12>

20. Ishutina O., Havrilova L., Beskorsa O. Designing a Distance Course for Developing the Art Teachers' Media and Information Literacy. *Educological Discourse.* 2023. no. 1(40). P. 22–39. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2023.12>

21. Ішутіна О., Чернікова Ю. Формування інфомедійної грамотності здобувачів початкової освіти на уроках української мови. *Вісник науки та освіти.* 2023. Вип. 5 (11). С. 540–550. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-5\(11\)-540-550](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-5(11)-540-550)

22. Ішутіна О. Principles of Formation of Media-pedagogical Competence of Future Primary School Teachers. *Перспективи та інновації науки.* 2024. № 10(44). С. 30–39. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-30-39](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-30-39).

Статті в періодичних виданнях зарубіжних країн та виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз:

23. Ішутіна О. Є., Гаврілова Л. Г., Ябурова О. В. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя англійської мови початкової школи засобами ІКТ. *Інформаційні технології і засоби навчання.* 2017. Том 60. № 4.

C. 300–311. <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1760> (Web of Science)

24. Ishutina O., Havrilova L., Beskorsa O. Modeling the Digital Learning Environment for Primary School Teacher Training. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. 81(1). C. 180–191. DOI: 10.33407/itlt.v81i1.3401 (Web of Science)

25. Ishutina O., Lyashova N., Pomyrcha S., Beskorsa O., Khvashchevska O. Implementing the Praxeological Approach to Teaching Practice at Pedagogical University. *TEM Journal*. Implementing the Praxeological Approach to Teaching Practice at Pedagogical University. *TEM Journal*, 2020. 9(1). P. 335–343. DOI: 10.18421/TEM91-46 TEM (Scopus)

26. Ishutina O., Havrilova L., Beskorsa O., Kapnina H., Topolnyk Ya. Introduction of Intercultural Communication Studies into the Curriculum of Pedagogical University. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. Том 13, Випуск 3. С. 448–467. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.3/461> (Web of Science)

27. Ishutina O., Tsybulko L., Chernetska Yu., Roganov M., & Kalchenko L. Modelling the Relationship Between Offline and Online Communication Channels in Social Work with Traumatized People. *TEM Journal*. 2024. Volume 13. Issue 1. P. 542–549. DOI 10.18421/TEM131-57 (Scopus)

Статті та тези в збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських наукових і науково-практичних конференцій:

28. Ishutina O., Havrilova L., Zamorotska V., Kassim D. Distance Learning Courses in Developing Future Music Teachers' Instrumental Performance Competence. Cloud Technologies in Education / Kiy, A.E., Soloviev, V.N. (Eds.). *Proceedings of the 6 th Workshop CTE 2018*, Kryvyi Rih, Ukraine, December 21, 2018, CEUR-WS.org, online. 429–442. URL : <http://ceur-ws.org/Vol-2433/paper29.pdf> (Scopus)

29. Ishutina O., Havrilova L., Beskorsa O. Launching the Digital Learning Portal for Primary School Teacher Training. 2021 *IEEE International Conference on Smart Information Systems and Technologies (SIST)* (Nur-Sultan, Kazakhstan, April 28, 2021). Pp. 1–7. DOI: 10.1109/SIST50301.2021.9465882 (Scopus)

30. Ішутіна О. Лінгвометодична підготовка майбутнього вчителя української мови в контексті імплементації Концепції «Нова українська школа». *Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника: збірник матеріалів усеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Суми, 25 жовтня 2017 р.). / за ред. О. М. Семеног. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2017. Вип. 1. С. 109–113.

31. Ішутіна О. Принципи створення електронного підручника з української мови для молодших школярів. *Теоретико-практичні проблеми використання математичних методів і комп'ютерно-орієнтованих технологій*

в освіті та науці» : збірник матеріалів II Всеукраїнської конференції (28 березня 2018 р.). Київ, 2018. С. 47–51.

32. Ішутіна О. Е-тестування в системі моніторингу якості лінгвометодичної підготовки студентів. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології у виробництві та освіті: стан, досягнення, перспективи розвитку»* (Черкаси, 11 – 19 березня 2019 р.). Черкаси, 2019. С. 238–240.

33. Ішутіна О. Демократичні цінності як основні засади майбутньої професійної діяльності вчителя початкової школи. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій»* (Слов'янськ, 25–26 вересня 2019 р.). Слов'янськ, 2019. С. 92–94.

34. Ішутіна О. Електронний підручник у навчанні студентів іноземних мов. *Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології у виробництві та освіті: стан, досягнення, перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Internet-конференції*. Черкаси, 2020. С. 231–322.

35. Ішутіна О. Є. Розвиток мовлення учнів початкових класів засобами медіаосвітніх технологій. *Перспективні напрями сучасної науки та освіти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Слов'янськ, 19–20 травня 2020 р.) / відп. ред. О. Хващевська. Слов'янськ : Видавництво «Папірус», 2020. С. 7–10.

36. Ішутіна О. Є. Формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки. *Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій : матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Слов'янськ, 07–08 жовтня 2020 р.). Слов'янськ, 2020. С. 89–92.

37. Ішутіна О. Є., Помирча С. В. Формування гендерної культури педагога в демократичному освітньому просторі. *Демократія та освіта: викладання та навчання демократії в початковій школі та педагогічній освіті : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Слов'янськ, 21–22 квітня 2021 р.). Слов'янськ, 2021. С. 60–63.

38. Ішутіна О. Є. Принципи проєктування електронних підручників для майбутніх учителів початкової школи. *Теоретико-практичні проблеми використання математичних методів і комп'ютерно-орієнтованих технологій в освіті та науці : Збірник матеріалів III Всеукраїнської конференції* (м. Київ, 28 квітня 2021 р.). Київ, 2021. С. 45–47.

39. Ішутіна О. Є. Зміст поняття «медіакомпетентність майбутніх учителів початкової школи» у контексті впровадження медіаосвіти в Україні. *Синергія формальної, неформальної та дуальної освіти майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю* (11–12 червня 2021 р., Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка). Чернігів, 2021.

С. 21–23.

40. Ішутіна О. Є. Формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи засобами цифрових технологій. *Перспективні напрями сучасної науки та освіти* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Слов'янськ, 19–20 травня 2021 р.). Слов'янськ : Видавництво «Папірус», 2021. С. 88–91.

41. Ішутіна О. Є., Панова Г. В. Формування медіаграмотності учнів початкових класів НУШ. *Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій* : матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Слов'янськ, 07–08 жовтня 2021 р.). Слов'янськ : Видавництво «Папірус», 2021. С. 101–104.

42. Ішутіна О. Є. Види медіапродуктів у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів. *Перспективні напрями сучасної науки та освіти* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Слов'янськ, 18–19 травня 2022 р.). Відп. ред. О. Хвасцевська. Слов'янськ, 2022. С. 29–30.

43. Ішутіна О. Є. Медіаосвіта в системі безперервного навчання молоді: порівняльний аспект. *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів*: матеріали тез доп. XI міжнар. наук.-методол. Інтернет-семінару (19 трав. 2022 р.) / Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Хмельницький національний ун-т ; за заг. ред Н. М. Бідюк. Київ – Хмельницький: «Термінова поліграфія», 2022. С. 46–48.

44. Ішутіна О. Є. Розвиток медіакомпетентності здобувачів вищої освіти під час вивчення курсу «Міжкультурні комунікаційні студії» (досвід реалізації проекту Erasmus + Jean Monnet Module). *Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції: матер. III Всеукр. наук.-метод. конф.* (Суми, 18 червня 2022 р.) / ред. колегія : В. М. Завгородня, А. М. Куліш, та ін. Суми : Сумський державний університет, 2022. С. 89–93.

45. Ішутіна О. Є. Особливості застосування медіатехнологій під час розвитку навичок міжкультурної комунікації здобувачів вищої освіти. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти*: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 6–7 липня 2022 р.) / за ред. Н. О. Пахальчук; О.П. Демченко; ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. Вип. 11. С. 349–352.

46. Ішутіна О. Є. Формування аксіологічного компоненту медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів. *Освітня спільнота як середовище формування українського громадянина в контексті Української Хартії вільної людини*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Тернопільський ОКІППО, 20–21 жовтня 2022 р.).

Тернопіль, 2022. С. 194–197.

47. Ішутіна О. Формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкових класів на засадах європейських практик. *Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри*: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (Івано-Франківськ, 22–23 листопада 2022 р). Івано-Франківськ, 2022. С. 40–42.

48. Ішутіна О. Є. Європейський досвід концептуалізації медіапедагогічної компетентності вчителя. *Тенденції сучасної підготовки учителів початкової школи* : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 13 жовтня 2023). Умань, 2023. С. 118–123.

49. Ішутіна О. Формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів: досвід ЄС для України. *Перспективні напрями сучасної науки та освіти* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених. (Слов'янськ, 21–22 травня 2024 р.). Слов'янськ: ДДПУ, 2024. С. 62–68.

50. Ішутіна О. «Європейські медіаосвітні студії»: із досвіду реалізації модуля Жана Моне. *Педагогічна освіта: методологія, теорія, технології* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Умань, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, 17–18 жовтня 2024 р.). Умань, 2024. С. 86–90.

Навчально-методичні посібники, навчальні програми, методичні матеріали:

51. Ishutina O., Havrilova L., Beskorsa O., Bilychenko O., & Iaburova O. Intercultural Communication Strategies: didactic materials. Sloviansk: SHEI DSPU, 2021, 128 p.

52. Кваліфікаційна робота : методичний посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта / автори-упор.: Л. Г. Гаврілова, І. А. Хижняк, О. С. Бескорса, **О. Є. Ішутіна**. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2022. 137 с.

53. Онлайн-табір «Integration Through Communication» : методичний посібник / автори-упор.: О. В. Ябурова, **О. Є. Ішутіна**, М. В. Ябуров. Слов'янськ, Дніпро: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2022. 74 с.

54. «INTERграйко. Медіаграмотність». Інтерактивний навчальний засіб для Нової української школи. Тести з медіаграмотності / укл. **О. Ішутіна**. ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2023. 32 с.

55. Ішутіна О., Гаврілова Л., Бескорса О., Бондаренко А. Упровадження європейських медіаосвітніх практик у підготовку вчителів: тулкіт (дидактичні матеріали). Слов'янськ, Дніпро : ДВНЗ ДДПУ, 2024, 94 с.

УХВАЛИЛИ:

Розширений фаховий семінар кафедри теорії і практики початкової освіти Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» рекомендує дисертаційну роботу **Ішутіної О.Є. «Теоретичні і методичні засади формування медіапедагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти, до захисту у спеціалізованій вченій раді відповідного профілю.

Рішення прийнято одногolosно.

Головуюча на засіданні:

доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету початкової, технологічної
та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський
державний педагогічний університет»

Інна ХИЖНЯК

Секретар засідання:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і практики початкової освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Ольга ХВАЩЕВСЬКА

Підписи д.п.н., проф. Хижняк І.А та к.п.н., доц. Хващевської О.О.
засвідчую:

Начальник відділу кадрів

Євген СІЛІН